

Nr 776

Av herr Heckscher m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, med förslag till lag om allmän försäkring, m. m.

(Lika lydande med motion nr 654 i Första kammaren)

Åtskilliga gånger har från högerpartiets sida uttalats, att kommunerna borde avlastas kostnaderna för sådana uppgifter över vilka de icke i något avseende äger råda. Vi kan nöja oss med att här erinra om de motioner vi väckt vid årets riksdag, nämligen motionerna I: 327 och II: 402 med yrkande om att kommunerna skall befrias från sin nuvarande andel i kostnaderna för löner till lärare inom det obligatoriska skolväsendet samt motionerna I: 564 och II: 690, där vi gjorde gällande att kommunerna icke borde belastas med några kostnader för invalidpensioneringen. Sistnämnda fråga aktualiseras nu i proposition nr 90.

I propositionen föreslås en omläggning av villkoren för invalidpensioneringen vilken i fortsättningen skall betecknas såsom förtidspensionering — innebärande att fr. o. m. ingången av 1963 nya grunder skall tillämpas, vilka gör det principiellt riktigt att hela kostnaden för förtidspensioneringen får vila på staten. Departementschefen föreslår, under hänvisning till att 1958 års skatteutjämningskommitté har till uppgift att utreda bl. a. frågan om de skatteunderlagsgraderade statsbidragen respektive kommunbidragen, att kommunerna tills vidare alltjämt skall bidra till förevarande kostnader med en betydande del. Vi motsätter oss detta.

Vi vill i sammanhanget erinra om att den fortgående stegringen av skatteunderlaget per invånare ändrat kostnadsfördelningen inom folkpensioneringen mellan staten och kommunerna, så att kommunerna kommit att få bära en väsentligt större andel än från början synes ha varit avsett. Medan sålunda kommunerna år 1948 betalade 9,6 procent av de totala folkpensionskostnaderna, uppgick deras andel år 1960 till 15,8 procent. Samtidigt har som bekant de totala kostnaderna stigit högst avsevärt. Såsom framhållits av 1958 års socialförsäkringskommitté — utan att kommittén framlagt förslag härom — skulle en ordning, varigenom kommunerna belastades för de inkomstprövade och av kommunernas beslut beroende kommunala bostadstillägen medan övriga kostnader för folkpensioneringen bures av staten, i stort sett innebära en återgång till 1948 års relationer i fråga om kostnadsfördelningen. I princip finner vi ett sådant system riktigt. Med hänsyn till kostnadsökningen för statens del anser vi oss dock icke för närvarande kunna gå så långt.

Kostnaderna för kommunerna under kalenderåret 1963 för den i proposi-

tionen föreslagna förtidspensioneringen kan beräknas till 205—210 milj. kronor. Vi är medvetna om att en överflyttning till staten av så betydande kostnader kan innebära en stark påfrestning på statsbudgeten. Av denna anledning är vi beredda att för de inkomstprövade änkepensionerna förordas ett bibehållande av nuvarande ordning, enligt vilken kommunerna bidrar till kostnaderna med 1,5 procent per skattekrona, dock högst 60 procent, liksom att beträffande hustrutilläggen föreslås samma system som i propositionen förordas beträffande de kommunala bostadstilläggen, nämligen 2 procent per skattekrona maximerat till 80 procent. I jämförelse med propositionen innebär detta att kommunernas utgifter minskas med 170—175 milj. kronor per år och att statens utgifter ökas med motsvarande belopp.

Det förtjänar understrykas, att vi genom vårt förslag vill lätta kommunernas bördor i fråga om den folkpensionskostnad som drabbar mest ojämnt och vidare lägger tyngdpunkten av kommunernas kostnader till de avsnitt av folkpensioneringen, där kostnaderna kan beräknas sjunka i framtiden. Antalet invalider är särskilt stort i Norrland samt i Blekinge och Kronobergs län. I dessa delar av vårt land är samtidigt antalet skattetyngda kommuner särskilt stort. Avlyftningen skulle alltså verka skatteutjämnande. Vad angår utgifterna för den inkomstprövade änkepensioneringen bör dessa minska ganska snabbt på grund av att inga nya fall tillkommer och att allt fler av övergångsfallen uppnår folkpensionsåldern och överföres till den allmänna folkpensioneringen. Kostnaderna för bostadstillägg och hustrutillägg bör också minska när utbetalningarna från tilläggs pensioneringen börjar inverka för folkpensioneringen, som är att räkna med även efter år 1963 på grund av att vid inkomstprövningen. Den tendens till stegring av kommunernas kostnader att antalet skattekronor per invånare ökar, kommer sålunda om vårt förslag genomföres att motverkas av minskning i kostnaderna för änkepension samt bostads- och hustrutillägg. Efter hand kommer utan tvekan de faktorer som påverkar kommunernas kostnader för folkpensioneringen i sänkande riktning att bli de dominerande.

Vi återoppar det anförda och hemställer,

att riksdagen måtte antaga det till proposition nr 90 fogade förslaget till lag om finansiering av folkpensioneringen med den ändring att 6 § erhåller följande lydelse.

6 §.

Kommun skall för varje år bidraga till kostnaderna för folkpensioneringen med

dels viss andel, motsvarande tre tjugondels procent för varje fullt totalt skatteören per invånare i kommunen, av de kostnader för änkepensioner i anledning av dödsfall som inträffat före den 1 juli 1960, vilka under året utbetalats för inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, dock högt tre femtedelar av nämnda kostnader,

dels ock viss andel, motsvarande en femtedels procent

för varje fullt total skatteören per invånare i kommunen, av de kostnader för hustrutillägg och för kommunala bostadstillägg, som under året utbetalats för pensionsberättigade, mantalsskrivna inom kommunen, dock högst fyra femtedelar och lägst en fjärdedel av sagda kostnader.

Stockholm den 3 april 1962

Gunnar Heckscher

Leif Cassel

T. G. von Seth

Rolf Eliasson

Ernst V. Staxäng

Tage Magnusson

i Moholm

i Borås

Karin Wetterström

Eric Nilsson

Carl Östlund

i Svalöv